

Bankakanningin og fjølmiðlarnir

Oddagrein

NÚ ERU tað ivaleyst fleiri, sum halda, at tað er nóg mikið av bankakanningini og allari umrøðuni av henni. At danski fjølmiðlaheimurin so massívt hevur brúkt tíð og orku upp á hetta málið, vantaðu teir fremstu í danska fjølmiðlaheiminum ikki frammanundan. At teir hava gjørt tað alikavæl, er tí at veruleikin hevur víst seg at vera meiri tyngjandi fyri danir – stjórn, banka og fíggarætirlit – enn roknað varð við. Umrøðan hevur styrkt um støðu Føroya í hinum ríkisþertunum, tí tað er ein veruleiki, at pressan myndar politisku opiðnið.

EIN VÍKA er eitt langt tíðarskeið í politikki, og í fjølmiðlaheiminum. Kapprenningin um at finna nýggjar vinklar og nýggjar persónar, sum eru áhugaverdir hevur verið ógling. Men til tey, sum halda, at nú er nóg mikið, kunnu vit bera tann ugga, at tá fólkatingið í komandi viku hevur viðgjørt kanningina, og teir, sum fólkatingið heldur eiga tað uppborið, hava fingið hvør sína nês, so fer danska pressan at kasta seg yvir onnur ævni, og so fer kanningin at glíða longri aftur í røðina, og so fer hon at verða tikin fram aftur, tá spurningurin um tey stóru endurgjaldini verður aktuallur.

FØROYINGAR hava ongantíð áður átt so stórt pláss í dansku pressuni, sum teir hava átt hesa vikuna. Pressan er ein týðningarmikil liður í politiska lívinum, og tað, sum verður sagt, skrivað og víst á skigjanum, hevur stóran týðning fyri tær avgerðir, sum verða tiknar. Við hesum í huga hevur verið hugaligt at staðfesta, at føroyingar í flestu førum ikki eru smokkaðir burtur ímillum. Ikki minst eigur skjónvarp Føroya nóg rós uppborið fyri tað, teir borðreiðdu við úr Keymannahavn í vikuskiftinum.

FØROYINGARNIR hava staðið seg væl í orðaskiftunum, sum hava verið, og SvF skal hava tøkk fyri, at teir syrgdu fyri, at vit hava havt møguleika at siggja tað, sum danir og føroyingar hava sagt dænum um bankakanningina. Sendingin í TV2 í fyrirkvæðið var popput. Nógv reyp frammanundan, men vorturin syrgdi fyri, at sendingin gjørdist grunn. Har vóru snáir ella eingir møguleikar hjá teimum, sum vildu vera við í einari seríesari viðgerð. Hóast treyðir vóru vánaligar, so eydnaðist tað kortini onkrum av føroysku luttakarunum rættuliga at gera seg galdandi. Eitt nú Jógván Mørkøre, og ikki minst Marita Petersen. Tey flestu hava ivaleyst ikki fyrr enn nú uppdagað, hvussu stórt trýst lá á henni, tá tað leikaði harðast á, og at hon fekk ósemuliga viðferð av dænum. Hon sparkaði ikki og var ikki ólíkling, tá hon fekk møguleikan at verja seg í fyrirkvæðið. Hon var sømilig, markant, skilagóð og stuttordað. Stutt sagt eitt av fleiri góðum umboðum fyri føroyingar hesa síðstu vikuna. Nú verður kanningina viðgjørt í Føroyum, og so er at vóna, at stæðið ikki fer at lækka.

Sosialurin

Viðmerking

Til landsstýrismannin í undirvísing- og mentamállum

Útvarpið hevði í gjárskvøldi eina áhugaverða sending um ósemjuna og verkfallið á studentaskúlinum og HF-skeiðunum. Sjónarmiðini hjá formanninum í Yrkisfelagnum og hjá psykologinum Hera Kragesten vóru greið og álitisvekjandi hjá mær sum lærara at hoyra. Men tíverri kann eg ikki siga hetta um nakað av tí, sum Eilíf Samuelsen førði fram og gjørdi seg til talsmann fyri.

Lat meg fyrst siga, at eg í mínum naiviteti havi hildið, at landsstýrismaðurin í skúlamálum var okkara maður í Tinganesi, av tí einfaldu grund, at hann er hægsti myndugleikin í skúlaverkinum, sum studentaskúlarnir og HF-skeiðini jú eru ein partur av. Aftaná sendingina má eg siga, at tíverri er Eilíf Samuelsen

hægsti myndugleikin í skúlamálum, men hann er heilt týðiliga ikki okkara maður í Tinganesi. Tvørtur ímóti tykist hann at halda, at tað hevur stórri týðning at spara pengar á skúlaøkkinum enn at hava ein væl virkandi skúla, sum er á sama stigi sum líknandi skúlar í grannalondum okkara. Omaná at hann vísti seg at hava líta fatan og virðing fyri undirvísingarmhvørvinum hjá okkum segði hann í tveimum førum beinleiðis ósatt.

Hann kann ikki skjóta Yrkisfelagnum í skógvarnar, at verkfallið í grundini snýr seg um at skaffa limunum í Yrkisfelagnum meiri arbeiði. Hetta er beinleiðis ósatt og haraftrat hent hjá landsstýrismanninum, um hann ynskir at seta okkum í ringt ljós. Vit eru í verkfalli

fyri at verja eitt sera týðningarmikið príncipp undir okkara arbeiðsumstøðum, sum er ikki at hava for nógvar næmingar í hvørjum klassa. Bara tí og ikki av nakrari aðrari grund streika vit.

Tá ið tosað varð um hólismstøðurnar í okkara skúlamálum, segði landsstýrismaðurin, at umstøðurnar hjá okkum vóru í minsta lagi líka góðar sum í londunum uttan um okkum. Nú hofi eg ikki, at Eilíf Samuelsen hevur sæð studentaskúlar í hinum Nordan-londunum, tí hevur hann tað, ja so sigur hann ósatt við vilja. Men hevur hann ikki orientarað seg, áðrenn hann í útvarpinum úttalar seg so avgjört, kann eg ganga við til at siga, at hann sigur ósatt av óvart. Eg havi seinastu árin verið á fleiri studentaskúllum í

Noregi, Svøríki og Danmark og kann fortelja, at skúlin í Hoydølum í øllum førum er langt langt undir einum miðalstandardi í nevndu londunum.

Sum sagt trúði eg, at landsstýrismaðurin í skúlamálum eisini var okkara maður í Tinganesi. Men tí trúgvi eg ikki longur. Nú er hann sjálvsagt eisini landsstýrismaður fyri aðrar skúlar. Hesa uppgávu røkir hann vónandi við størri ábyrgdarkenslu, tí ger hann ikki tað er tað avgjört rætt av lögtinginum at vísa honum misálit.

Tórshavn 21/1-98

Kári M. Mortensen,
lærari á Føroya
Studentaskúla

Gjørdu Atli og Jógván ikki tað rætta?

Í allari umrøðuni av bankakanningarmálinum er spurningurin um, hvat ið hendi 6. oktober 1992, farin eitt sindur í gloymiskuna. Tað kann tí vera vert at spyrja, um Atli og Jógván ikki tóku sømiligastu avgerðina henda dagin fyri meira enn fimm árum síðani.

Høvdu vanlig hampafólk ikki tikið avleiðingarnar av teimum handlingum, sum tey høvdu gjørt ella verið uppi í at gjørt, tá tað vísti seg, at ætlanirnar ikki góvu væntaða úrslitið? Teir og aðrir høvdu við stórum meiriluta í lögtinginum roynt at ment fiskivinnuna, alivinnuna og langfarskipaflotan við rúnum stuðulslánum, veðhaldum og stundgivingum. Teir høvdu eisini meti, at tað fór at eydnast, sjálvt um ráðgevaði nevndir høvdu staðiliga ávarað. Teir trúðu, at teir kláraðu at stjóra búskapinum í Føroyum. Teir stýrandi, og ikki bara Atli og Jógván, fóru skeivir, og nóg kann verða sagt um, hvat teir fóru skeivir, men lat tað liggja.

Tá vanlig fólk hava gjørt nakað sum ikki gongur eftir vild, taka tey avleiðingarnar av tí, og teir báðir máttu taka avleiðingarnar av øll-

um tí, sum landsstýrini og lögtingin høvdu gjørt. Tá teir so samstundis fingi at vita, at rokningin ikki gjørdist so stór, var hetta til at bera. Og lögtingið var eisini samt í hesum.

Tað gjørdi tað eisini lættari at taka hesa støðu, at í dansku stjórnini og í fólkatinginum var eingin, sum helt, at føroyingar ikki skuldu gjalda alla rokningina fyri føroyska oyðslíð. Danir høvdu júst verið gjøgnum sín »kartoffelkur« og hildu seg, frelstar, vita, hvussu eitt samfelag kom aftur á rætta kós. (Tað er heldur eingin í dansku stjórnini ella í fólkatinginum í dag, sum heldur, at aðrir enn føroyingar sjálvir skulu gjalda fyri føroyska oyðslíð, og í hvussu so er ikki danski skattgjaldarin).

Vanlig hampafólk høvdu helst eisini sagt, at skulu vit gjalda fyri ein banka, skulu vit gjalda fyri allar, uttan mun til hvør átti teir einstøku bankarnar. Vóru vit snýttir í Føroya banka málum, vóru vit eisini snýttir í Sjóvinnuáðankamálum. Men tað vóru vit jú ikki, tí vit tóku avleiðingarnar av okkara gerðum.

Fara vit tí nú at krevja danir eftir at gjalda okkum

endurgjald fyri Føroya Banka, fara vit at siga, at tað vóru danir, sum høvdu ábyrgdina av tí, sum vit sjálvir gjørdu í sjeiti- og áttatíðunum. Merkir tað so ikki, at vit krevja at koma aftur í amtsstøðuna?

Bankakanningin er nú liðug, og hon hevur avdúkað mangt, sum hevur skatt samstarv ið við Danmark. Hon hevur avtúkað, at

danska skipanin dugdi kanska í so væl at tryggja, at føroyingar skuldu gjalda sjálvir, tá politiska avgerðin um hetta varð tikin. Hon hevur givið dænum ringan ráka, og tað mugu teir so sjálvir fáa bast. Men hon hevur einki avdúkað um, at vit ikki sjálvi mugu gjalda fyri okkara egnu gerðir.

Kjartan Kristiansen

Kunnigjört verður fyri ætt og vinum at okkara góði maður, pápi, verpápi, abbi og langabbi

HANS PAULI HANSEN

Haldórsvík

andaðist á Landssjúkrahúsinum, mikudagin 21. januar, 76 ára gamal.

Kistan fer frá kapellinum á landssjúkrahúsinum fríggjadagin kl. 17.00. Jarðferðin verður úr Haldórsvíkar kirkju leygardagin kl. 13.00.

Familjunar vegna

Konan og børnini

Tey, ið ynskja at lata blómur ella krans, kunnu ístaðin lata Haldórsvíkar kirkju eina peningagávu, konto í peningastovninum.